

Asia: VN/13615/2019

Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta liikenneturvallisuusstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Paikallisliikenneliitto kiittää mahdollisuudesta lausua liikenneturvallisuusstrategiasta. Osallistuessaan tie- ja rautatieliikenteen työryhmän kokoontumisiin Paikallisliikenneliitto on saanut hyvää taustatietoa eri liikenneturvallisuusaiheista asiantuntijoiden antamissa teemaesittelyissä ja strategian laadintaan liittyvissä keskusteluissa.

Paikallisliikenneliitto edustaa 14 toimivaltaista joukkoliikenneviranomaista, jotka järjestävät liikennepalveluja kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla ja vastaavat yli 80 %:sta Suomen maajoukkoliikenteen matkoista. Viranomaiset vastaavat joukkoliikennepalvelukokonaisuuden suunnittelusta, markkinoinnista ja myynnistä, mutta ostavat varsinaisen liikennepalvelun pääasiassa yrityksiltä kilpailuttamalla. Kyse on palveluverkoston johtamisesta ja yhteistyöstä, missä vastuut ja velvollisuudet määritellään sopimuksissa.

Joukkoliikenne on turvallisin liikennemuoto, jolla yhdessä kävelyn ja pyöräilyn kanssa on myönteisiä vaikutuksia kansanterveyteen. Kaupungeissa, missä on runsas joukkoliikenteen käytön osuus, liikennekuolemia on puolet vähemmän (lähteet: <https://www.uitp.org/news/safe-and-sustainable-cities-with-public-transport/> ja <https://e-lib.iclei.org/publications/promoting-safe-and-sustainable-cities-with-public-transport.pdf>)

Joukkoliikenteen edistämällä on myönteisiä vaikutuksia myös kestäväan kehitykseen; vähemmän henkilöautoilua hyvän joukkoliikenteen ansiosta yhdistettynä turvalliseen kävely- ja pyöräily-ympäristöön vähentää hiilidioksidipäästöjä, parantaa ilmanlaatua, vähentää ruuhkautumista ja auttaa ja edesauttaa aktiivista elämäntapaa ja terveyttä.

Turvallisuusajattelun omaksuminen kaikkeen toimintaan ja kokonaisvaltainen lähestymistapa liikenneturvallisuuden ja liikennejärjestelmän kehittämiseen on tärkeää. Autoliikenteen sujuvuuden lisääminen saattaa esimerkiksi johtaa matkavastuksen lisääntymiseen kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä. Joukkoliikenteen käyttöön vaikuttaa liikenneturvallisuuden lisäksi esimerkiksi kaupunki- ja liikenneympäristön viihtyisyys ja sosiaalinen turvallisuus. Koronan myötä terveysturvallisuus on noussut korostuneesti esille.

Liikenne- ja joukkoliikennepalvelut operoivat tiheimmin kaupunkialueilla tai matkoille niiden välillä. Yhteistyö liikenteen sujuvoittamis- ja turvallisuustoimissa kaupunkien, kuntien ja valtion teiden hallinnon kanssa on keskeistä kulkumuodon sujuvuuden, kilpailukyvyn ja turvallisuuden kehittämisessä. Kuntien kuvaus liikenneturvallisuustoimijoina on jäänyt strategiassa suppeaksi ottaen huomioon niiden suunnitteluvastuu, liikenneturvallisuustoimet ja kadunpitotehtävät alueellaan. Niillä on merkittävä rooli ja mahdollisuudet kestävien, hyviä tasa-arvo-, turvallisuus- ja terveysvaikutuksia omaavien arjen liikkumistapojen edistämisessä, mm. joukkoliikennepalvelujen järjestämisessä.

Raportin sisällöstä ja toimenpiteistä raidepaikkakuntia ja joukkoliikenteen viranomaisia, erityisesti HSL:ää koskettaa rautateiden alle jäännit, joista raportin mukaan valtaosa on tahallisia. HSL osallistuukin näiden vähentämistä koskevaan työhön. Lisäksi osa infrastruktuuriin liittyvistä toimista, esteettömyys ja matkaketjut kytkeytyvät joukkoliikenteen toimintaan.

Mahdollistava ja samalla normia purkava lainsäädäntö voi tuoda mukanaan myös turvallisuusriskejä ja luottaa yksilön ja yritysten vastuuseen. On ristiriitaista, että puhutaan paljon palvelujen lisäämisestä ja edistämisestä, mutta myös henkilöautoilun aloitusta on haluttu lainsäädäntötoimin helpottaa ja aikaistaa nuorilla. Myös erilaisten nelipyörien määrä on lisääntynyt.

Ammattiliikennettä ja sen erityispiirteitä raportti ei käsittele juurikaan, muutoin kuin toimenpiteen 57 osalta, missä ehdotetaan vastuullisuuden huomiointia kuljetushankinnoissa. Vaikka vastuullisuusmallia ei vaadittaisikaan kaupunkijoukkoliikenteen kilpailutuksissa nimeltä, sisältää hankinta talouteen, sosiaaliseen vastuuseen, ympäristöön ja palvelun laatuun liittyviä tavoitteita. Yrityksillä tulee olla työterveyshuollon palvelut järjestettynä, kuljettajien on oltava ammattitaitoisia ja kalusto on pidettävä kunnossa. Työntekijöihin liittyvissä asioissa lähtökohtaisesti tavoitellaan vastuullisuutta; eli kaupunkijoukkoliikennettä ajavat työsuhteiset kuljettajat ja työehtosopimusta on noudatettava. Turvallisuus näyttäytyy sopimuksissa yleisinä liikennöntikaluston, turvallisen ajamisen ja kuljettajien kuntoisuuden vastuu-ehtoina. Yrityksillä onkin suuri vastuu ja vaikutus keskeisiin kuljettajaan, ajotapaan ja kalustoon liittyviin liikenneturvallisuustekijöihin. Liikennöitsijä sitoutuu kaupunkiliikenteen sopimuksia hoitaessaan ammattimaiseen töiden järjestelyyn ja toimintansa kehittämiseen. Osa tilaajista vaatii laatuohjelmaa tai laatu järjestelmää ja ISO-14001 sertifioitua ympäristöjärjestelmää.

Ammattiliikenteen turvallisuustyössä tärkeitä ovat riittävät ja oikeudenmukaiset seuraamukset rattijuopumuksista, jatkuva ja näkyvä liikennevalvonta, ajoterveys ja turvallisuusteema läpileikkaavana teemana kuljetusalalla toimivien yritysten johtamisessa.

Kaupunkijoukkoliikenteelle on tärkeää paikallistason yhteistyö ja sen resurssointi esimerkiksi liikennevalvonnassa. Systemaattinen ja näkyvä joukkoliikennekaistojen ja pysäkkien valvonta sekä joukkoliikenteen tarpeet varmistava yhteistyö erilaisten tapahtumien poikkeusjärjestelyjen yhteydessä vähentäisi joukkoliikenteelle varatun katutilan väärinkäyttöä ja siitä joukkoliikenteen käyttäjille ja operointiin aiheutuvia viiveitä ja mahdollisia vaaratilanteita ja kustannuksia.

Paikallisliikenneliitto uskoo, että keskittymällä liikenneturvallisuusstrategiassa joihinkin toimenpiteisiin voidaan saada vaikuttavuutta vakavien liikennekuolemien ja vakavien onnettomuuksien vähentämiseen.

Minna Soininen, toiminnanjohtaja

Suomen Paikallisliikenneliitto ry edustaa 14 toimivaltaista joukkoliikenneviranomaista, jotka järjestävät liikennepalveluja kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla ja vastaavat yli 80 %:sta Suomen maajoukkoliikenteen matkoista. Jäseniämme ovat Helsingin seudun liikenne (HSL), Hämeenlinnan, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lahden, Lappeenrannan, Oulun, Porin, Salon ja Raaseporin kaupungit, Meri-Lappi sekä Tampereen ja Turun joukkoliikenneyksiköt. Yhteistyöjäseniämme ovat kahdeksan ELY-keskusta, Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy ja TVV Lippu- ja maksujärjestelmä Oy

Soininen Minna
Paikallisliikenneliitto ry